

Blíží se i v ČR konec klasických modulových jističů?

Ing. Roman Hudeček, BONEGA s. r. o.

V zahraničí se z důvodu vyšší bezpečnosti stále více používají modulové jističe se současným odpínáním nulového vodiče (dále jen vodiče N) namísto klasických jističů. V některých zemích (např. ve Francii) je jejich použití povinné dokonce nejen ve všech zásuvkových, ale i ve světelných okruzích v bytech. Nyní tento trend nastupuje i u nás.

Jističe s odpínáním „vodiče N“ (jistič+vypínač) ve dvoumodulovém provedení (obr. 2; šířka 2 × 17,6 mm) nejsou žádnou novinkou. Dokonce již několik let existují i v jednomodulovém provedení „kombi“ (tzv. DPN), avšak dosud dosahovaly pouze vypínací schopnosti 4,5 kA podle normy ČSN EN 60898.

Vývojový tým firmy Bonega díky několika českým patentům jako první a jediný překonal v tomto kombinovaném jednomodulovém provedení hranici 6 kA, a to jmenovitou zkratovou i provozní, podle výše uvedené náročnější normy. A to dokonce až do jmenovitých hodnot 32 A v charakteristice C. Kombinované jističe Bonega DPN jsou tak nyní jako jediné schopny nahradit i předepsané klasické 6kA jističe (obr. 1; např. i pro elektrické podlahové topení). Díky miniaturizaci se k 6kA jističům přibližují dokonce i cenově.

V tomto článku se budeme zabývat přednostmi jističů s odpínáním „vodiče N“ v porovnání s klasickými jističi obecně a také konkrétními přínosy jednomodulového jističe s odpínáním nulového vodiče Bonega 6-DPN.

1. Povinné použití jističů s odpínáním vodiče N v ČR

Na úvod si připomeňme, kde všude naše normy a předpisy stanovují povinné použití jističů s odpínáním „vodiče N“:

- elektrické podlahové topení,
- elektrický ohřev okapů proti namrznání,
- zásuvkové okruhy ve zdravotnictví,
- výbušné prostředí (což jsou již dnes i např. stolárny),
- venkovní osvětlení zabudované v zemi,
- odmrazování chodníků a cest,
- doporučené použití v jakémkoliv vlhkém prostředí (provozu) atd.

V zahraničí jsou jističe s odpínáním vodiče N povinné vyžadovány dokonce i ve všech světelných a zásuvkových okruzích v bytech. Odborná veřejnost je již přesvědčena, že použití jističů s odpínáním vodiče N se bude i v ČR z mnoha dále uvedených důvodů rychle rozšiřovat.

2. Proč odpínat s fází současně i vodič N?

Protože i ve vodiči N se může objevit poměrně často napětí! Většina uživatelů se nepochybně již někdy setkala s nebezpečným napětím ve vodiči N. Nejde o nijak výjimečnou situaci. Nejčastější příčinou jsou asymetrické zátěže v rozvodech. Může to např. způsobit skutečnost, že zapojené spotřebiče odbírají více proudu pouze z některé fáze. Toto napětí může dosahovat až několika desítek voltů.

Obr. 1. Kombinované jističe Bonega DPN jsou nyní jako jediné v ČR schopny nahradit i předepsané klasické 6kA jističe (např. i pro elektrické podlahové topení)

Klasické jističe jednomodulové

Jak je obecně známo, klasické jističe odpojují v obvodu pouze fázi, což může v mnohých případech vést i k úrazu elektrickým proudem přes pracovní vodič N.

Jističe s odpínáním vodiče N

Jističe s odpínáním vodiče N přeruší proud do spotřebiče doslova z „obou stran“, tedy jak fází, tak i vodič N, což výrazně přispívá k vyšší bezpečnosti. Navíc jednomodulové jističe Bonega DPN spínají nejprve okruh s vodičem N a pak teprve fázi; při rozpínání je tomu naopak. Okruh je tak chráněn přes vodič N od prvního do posledního okamžiku.

3. Pouze proudový chránič nestačí!

Nyní se mezi odbornou veřejností velmi intenzivně diskutuje o významu proudových chráničů. O tom, zda je vhodné používat elektronické, nebo magnetické, zda s odpínáním vodiče N, nebo ne, který výrobce splňuje to či ono atd. Tyto rozdíly mají jistě svou váhu, ale bohužel si zatím jen málokdo v ČR položil otázku „... a co dál s bezpečností (ochranou) za proudovým chráničem?“.

Ve Francii se touto otázkou odborníci zabývali již před mnoha lety. Následovalo Španělsko, Portugalsko, Rakousko a další státy. V těchto zemích nezůstalo jen u otázky, ale brzy následovalo povinné zavádění jističů s odpínáním vodiče N. V našich rozváděcích jsou za proudovými chrániči v drtivé většině jen klasické jističe bez odpínání vodiče N, a tím je toto běžné řešení jen „polovičatou ochranou“.

Proč? Velmi zjednodušeně proto, že proudový chránič z konstrukčního principu vůbec nezareaguje na vzniklé napětí ve vodiči N nebo nezareaguje na proud ve vodiči N, jestliže se nepřekročí nastavená hranice reziduálního proudu např. 30, 100 nebo 300 mA (vyšší hranice mohou znamenat i smrtelné nebezpečí). Tato problematika citlivosti je u proudových chráničů poměrně složitá a jistě by si zasloužila i celý samostatný článek.

Můžeme si nyní popsat několik situací běžných v praxi:

a) V nulovém vodiči se opravdu objeví napětí. Co bude následovat?

Klasické jističe

Představme si nyní, že bytový rozváděč je vybaven proudovými chrániči a dále je osazen pouze klasickými jističi bez odpínání vodiče N. Došlo k přepálení vlákna žárovky a příslušný jistič zareagoval vypnutím. Konečný uživatel se v této chvíli rozhodne „bez obav“ vyměnit vadnou žárovku. Nulový vodič však tímto odpojen nebyl, a uživatel tak při pokusu o výměnu „dostává zásah“ (přes plechový závit žárovky).

Jističe s odpínáním vodiče N

Vypnutím jističe s odpínáním nulového vodiče – DPN se obvod odpojí „z obou stran“, tedy jak od přívodu fáze, tak i od pracovního vodiče N, a uživateli tudíž nehrozí nebezpečí úrazu elektrickým proudem.

b) *Problém v obvodu lze s laikem vyřešit i po telefonu*

Představme si další situaci z praxe. V bytě máme systém ochrany před nebezpečným dotykovým napětím tak, že je propojen vodič N s uzemněným vodičem – ochrana nulováním (stále ještě poměrně časté zapojení TN-C). V třífázové soustavě s uzemněným nulovacím bodem je tak vodič N současně pracovním i ochranným vodičem. Označo-

Obr. 2. Jističe s odpínáním vodiče N (jistič+vy-pínač) ve dvoumodulovém provedení (šířka 2x 17,6 mm) nejsou žádnou novinkou

val se dříve PEN a měl zeleno-žlutou barvu izolace.

Nastane situace, kdy dojde k neúmyslnému propojení fáze s výše uvedeným „sdrůženým“ vodičem, např. po zkratu přímo ve spotřebiči (vyhořená mikrovlhka, pračka atd.) nebo jiným zásahem ve vedení. Celý okruh v bytě je chráněn jen jedním proudovým chráničem, který je zároveň používán jako hlavní vypínač (opět častá situace, protože jen málokdy je každý okruh chráněn samostatným chráničem). V obvodu tedy došlo k závažné poruše, na kterou v první chvíli zareaguje jistič, a okruh se tak přeruší. Zároveň však došlo ke vzniku dostatečně velkého proudu v nulovém vodiči, což způsobí, že proudový chránič zareaguje a obvod odpojí.

Důsledky při použití klasických jednomodulových jističů

Jestliže jsou v tomto obvodu zapojeny klasické jističe, proudový chránič nelze „nahodit“, a to i přesto, že všechny jističe budou vypnuty (logicky je to proto, že je stále spojený modrý vodič se zeleným).

V celém bytě tedy nepůjde proud až do příjezdu kvalifikované osoby, která bude muset nejprve odkrýt rozváděč a pak velmi pracně odpojit ze svorek jednotlivé okruhy, dokud nenajde vadný obvod a teprve poté odstraní příčinu.

Důsledky při použití jističů s odpínáním „vodiče N“

Sám laický uživatel (např. instruován jen po telefonu osobou znalou) může bez jakékoli demontáže rozváděče jen vypnout všech-

ny DPN, pak zapnout proudový chránič a postupným zapínáním jističů s odpínáním vodiče N – DPN odhalit vadný obvod (při pokusu o sepnutí vypne proudový chránič). Tento obvod ponechá vypnutý, avšak ostatní obvody sepne (ty tedy mohou i nadále fungovat). Uživatel si tak potřebné spotřebiče (např. ledničku) může přepojit z vadného okruhu do jiného funkčního obvodu. Příjezd kvalifikované osoby tedy není natolik urgentní; ta již navíc po svém příjezdu nemusí demontovat rozváděč a může rovnou hledat chybu v daném obvodu.

c) *Rychlejší a jednodušší revize*

Klasické jističe

Při revizi je třeba pracně odpojit vodiče N ze svorkovnice a teprve poté lze měřit izolační odpor. Hrozí také po čase opakovaným rozebíráním často známé znehodnocení odizolovaných konců vodičů.

Jističe s odpínáním vodiče N

Vodiče N není třeba uvolňovat ze svorkovnic, ale stačí jen vypnout všechny jističe DPN a rovnou změřit izolační odpor.

4. Jistič Bonega DPN (jednomodulový jistič 6 kA se současným odpínáním „vodiče N“) – úspora místa a nákladů

Jistič Bonega DPN o šířce jen 17,6 mm šetří o 50 % oproti klasickému dvoumodulovému 1P+N místo a také náklady

Kombinovaný přístroj (jistič + vypínač v jednom modulu) Bonega PEP-6DPN je díky menším rozměrům také levnější. Jeho cena se velmi přibližuje ceně klasických 6kA jističů.

Signalizace poruchy pomocí středové polohy páčky

Jističe Bonega DPN mají jako první na světě vyřešenu signalizaci poruchy pomocí středové polohy páčky (obr. 3). Lze se tak velmi snadno orientovat i ve složitých rozváděčích, kde je pak na první pohled patrné, které okruhy již byly vypnuty a ve kterých je porucha. Tato funkce je také výhodná pro elektroúdržbáře, kteří tak dokážou rychle zjistit, zda k vypnutí došlo svévolně obsluhou (vynucená „přestávka“ – předstíraní poruchy), nebo skutečnou poruchou.

Jistič Bonega DPN zachovává všechny přednosti a inovace přístrojů Bonega P-E-P

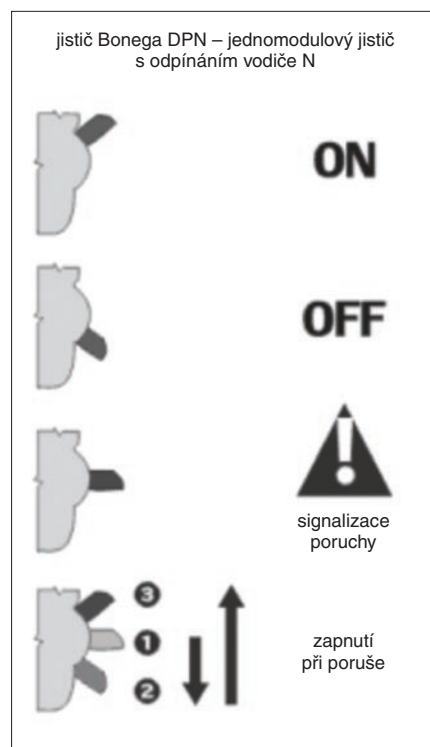
Přístroje Bonega P-E-P mají mnoho praktických inovací, kterými zrychlují práci a zvyšují bezpečnost a spolehlivost:

- uživatelský popisek přímo na přístroji,
- unikátní konstrukce svorek,
- blokační závora proti nesprávnému vložení vodiče,
- možnost připojení hliníkových vodičů,
- úprava svorek proti mezifázovému zkratu,

- zvýšení svíslé stability na liště DIN,
- odvod tepla mezi přístroji,
- odolnost obalu proti rozevírání
- a mnoho dalších inovací.

Zaručená spolehlivost – tříletá záruka

Všechny přístroje Bonega jsou vyvíjeny také s ohledem na odolnost a spolehlivost samotné konstrukce. Ta zároveň umožňuje jednodušší výrobu, a tím vyšší spolehlivost. Každá část přístroje Bonega DPN je i přesto (stejně jako všechny ostatní přístroje Bonega) několikrát kontrolována na speciálně vyvinutých zkušebních stolicích. Díky tomu je firma Bonega první a jediná v ČR, která na své výrobky poskytuje tříletou záruku.

Obr. 3. Signalizace poruchy pomocí středové polohy páčky

Ocenění

Kombinovaný přístroj Bonega DPN byl nominován na Zlatý Amper 2006 v Praze a získal ocenění Zlatý výrobek veletrhu Elektrotechnika 2007 v Ostravě.

5. Závěr

Lze tedy říci, že úplný konec klasických jističů či provedení 1P+N se jistě neblíží (v průmyslových aplikacích budou stále nenahraditelným prvkem), ale s určitostí odborníci očekávají prudký vzestup v používání jednomodulových DPN v bytové zástavbě.

Objevte přes 40 výhod kombinovaného přístroje Bonega DPN na www.bonega.cz/elektro

